

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 7.

Német fejedelmek üdvözlése.

Történelmi reminiscenciák ébredtek ma fel Schönbrunnban és Bécsben, hol Vilmos császár vezetése alatt megjelentek az összes német fejedelmek, hogy ősz királyunkat hatvan éves császári jubileuma alkalmából üdvözljék.

Ragyogó napok, rég mult fényes idők elevenednek fel ezzel I. Ferenc József előtt.

Németország fejedelmei, élükön a nagy, hatalmas császárral, jelennek meg előtte. Olyan testületnek az üdvözlését fogadja, a minő testület ritkán gyülekezik össze. Minden tagja államfő, koronák hajolnak meg a legidősebb uralkodó ősz feje előtt és ő elgondolkodhatik azon a képen, melyet ez a hódolat elébe varázsol.

Több már 40 esztendejénél, mikor ugyanazoknak az államoknak uralkodói megjelentek Ferenc József előtt. A mostani üdvözlők atyái, nagatyái. Akkor ő volt köztük talán a legfiatalabb — és a legelső. A frankfurti fejedelmi tanácsban Ferenc József elnöklete alatt ültek együtt az összes német fejedelmek. Akkor fejüket tisztelték benne. Ma is megvan a tisztelet, de az már nem a német birodalom vezérének szól. A negyvennégy év előtti fiatal elnök megöregedett s az öreg birodalom megfiatalodott. Az egykori elnök ma csak szövetséges, idegen szomszéd. Más vezetés, más fő alá jutott a birodalom, a ki alatt hatalmassá, naggyá lett, úgy hogy míg egykor Ausztria a német hegemoniára törekedett, ma boldog, hogy az egykor vezetni kívánt birodalom által vezettethetik.

Az elmulás, a napfogyatkozás gondolata támadhat ma Ausztria császárában. De azért végtelen gyöngéd figyelem jele ez az üdvözlés a szomszéd császár részéről. Politikai jelentősége is nagy e látogatásnak, az kétségtelen. De ami igazi jelentőségét megadja: az a német összetartozás érzete, az egység tudatából fakadó gyöngédség, amely meleg sugarait odaveti egy ősz uralkodó roskatag alakjára.

S bár a császári jubileum minket hidegen hagy, mégis megilletődve szemléljük a német fejedelmek üdvözlését. Most már nem a német Bund elnöke

iránt tartozó köteles hódolat vezeti őket királyunk elé, hanem az őszinte tisztelet és hódolat az ő veszteségeiben, csapásokban, szenvedésekben meg nem tört lelki nagysága előtt, az ő fejedelmi bölcsesége és tekintélye előtt, amelyekben a világtörténelemben is kevés koronás fő versenyezhet a mi szeretett királyunkkal.

A bécsi fényes napról tudósításunk a következő:

Bécs, május 7.

Vilmos császár megérkezésénél a penzingeri pályaudvaron az uralkodóháznak összes Bécsben időző tagjai jelen voltak. A főhercegek német egyenruhában jelentek meg. — Szögyény-Marich berlini osztrák-magyar nagykövet díszmagyarban. Tíz órakor az udvari vonat Meidlingből jövet berobogott a pályaudvarba. Elsőnek Ferenc József király szállt ki porosz tábornagyai rubában, közvetlenül utána Vilmos császár osztrák-magyar tábornoki egyenruhában, mellén a Szent István-rend nagykeresztjével. Vilmos császár odalépett a jelenlevő főhercegekhez és mindegyiket külön szívélyesen üdvözölte. Mária Annuciata főhercegnő, mint az udvar első hölgye odalépett Viktória Augusztia császárnéhoz és mélyen meghajolt előtte. A császárné kezét nyújtott a főhercegnőnek és kétszer megcsókolta.

Az uralkodó ezután odament Tschyrskhi német nagykövet nejéhez és kezét csókolt neki. A két uralkodó erre ellépett a disszázad előtt és azután cerclet tartottak.

Bécs, május 7.

Wekerle Sándor miniszterelnököt a schönbrunni Mária Terézia-teremben tartott cercle alkalmával a német fejedelmi személyiségek hosszabb beszélgetéssel tüntették ki. A német császárral Wekerle Sándornak már korábban is alkalma volt hivatalos állásában érintkezésbe lépni. Vilmos császár igen élénk hangon és szíves modorban beszélgetett a miniszterelnökkel s a társalgásban a császárné is a legkegyesebben vett részt.

Wekerle Sándor visszatérve a magyar minisztérium házába, Szögyény-Marich László berlini osztrák-magyar nagykövet látogatását fogadta. Reggeli után báró Aehrenthal közös külügyminisztert és báró Beck osztrák miniszterelnököt látogatta meg Wekerle s végül Kori-

tovszky osztrák pénzügyminiszterrel folytatta a tegnapi megkezdett tanácskozást.

A német császár beszéde.

A király Mária Antoinet teremben fogadta a fejedelmeket. Vilmos császár a királyhoz a következő beszédet intézte:

Felség! Az isteni kegynek és gondviselésnek irgalmas rendelkezése ez, mely bennünket a mai napon császár és királyi apostoli felséged fenséges személye körül egyesít. Hatvan éven két emberöltőn keresztül szentelte császári és királyi apostoli felséged fáradhatatlan buzgalmát a leghivebb és a legnemesebb kötelesség érzettel népei jólétének és boldogulásának. Jogos büszkeséggel és fenséges elégtétellel töltheti el felséged szívet, hogy alattvalói minden oldalról szeretettel és hálával igyekeznek viszonzni hódolatteljesen szeretetét, uralkodójuknak atyai gondoskodását. De nemcsak alattvalóinak milliói környezik szeretettel császárukat és uralkodójukat, hanem a monarchia határain túl is tisztelettel hajolnak meg felséged tiszteletet gerjesztő személye előtt. Felséged három nemzedékbeli német fejedelmet lát összegyűlve maga körül és egy sincs köztük, kinek felséged mintaképül ne szolgált volna mielőtt hivatalos gyakorlatát megkezdte volna.

Felséged hatvan éves munkájával valamennyiünk elé követendő példát nyújtott, mely a köztünk lévő legfiatalabbaknak unokáit is lelkesíteni fogja. Siettünk tehát, hogy császári és királyi apostoli felséged hű baráti és szövetségesei és velünk együtt lévő nőm ő felsége a császár és királyné is bizonyoságot tegyünk a benső barátság és ragaszkodás ama hű érzelmeiről, melyek keblünket felséged iránt áthatják.

Szívünk teljes melegével fejezzük ki hódolatunkat felségednek, a nemes uralkodónak, a hű szögetségnek a béke hatalmas intézőjének, akinek fejére a Mindenható legdusabb áldását kérjük.

Ferenc József köszönete.

A császár beszédére Ferenc József érces, tisztán csengő hangon a következőket mondta:

Felség! Császári és királyi felséged együttesen, ő királyi fensége a bajor régens királylyal a szász király, württembergi ő fenségeikkel, valamint az itt jelenlevő fenséges német szövetséges fejedelmekkel és a szabad hanza képviselőikkel kedvesek voltak elhatározni, hogy abból az alkalomból, hogy osztályrészül jutott személyemnek hatvan éves uralkodói jubileumomon szemé-

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
 borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

lyesen fejezzék ki üdvözlésüket, felségek reám nézve fölötté drága barátságának ama bizonyítéka, mely életem egyik legbecsebb emléke lesz, a legnagyobb örömmel töltött el. Miért is kérem felségeket fogadják érte legbensőbb és mélyen átértett köszönetem kifejezését. A barátságos vonzalomnak nagy mértékben boldogító megnyilvánulásának. Legyen szabad ünnepélyes kifejezésre jutását megpillantanom. A monarchikus eszméknek, melyek a német szövetség hatalmát és nagyságát körül veszik. Az Osztrák-Magyar monarchia ereje is ezen elveken és alapon nyugszik. Népeinek hűségéből és szeretetéből új bizalmat merítem arra, hogy megfeleljek a reám háruló kötelességeknek.

Az a tény, hogy megadatott nekem ily nagyszámú német fejedelmeket körülöttem látnom a legkifejezőbb megerősítése a köztünk fennálló rendithetetlen viszonyoknak.

A mai nap megerősít engemet ama örömteljes reményben, hogy ezen, csak békés célokat követő szövetség, amelyet a többi hatalom hasonló szellemű törekvése hathatósan támogat, feladatát még a legtávolabbi jövőben is lan kadatlanul teljesíteni fogja. Kérem az isteni gondviselést, hogy felségedet és valamennyi német szövetségi fejedelmet, valamint a császárné és királyné ő fenségét, kinek jelenléte mélyen meghat és a legmélyebb hálára indít, minden időben kegyes oltalmában részesítse.

A király beszéde után reggeli volt.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest. május 7.

Elnök: *Fusth Gyula.*

Az ülés tíz órakor kezdődött. Néhány iromány bemutatása után Kossuth Ferenc betérjeszti a budapesti gőzüzemű helyi érdekű vasutaknak villamos üzemre való változtatásáról szóló törvényjavaslatot. Ezenkívül egy csomó helyi érdekű vasutat engedélyez a miniszterium, melyekről való javaslatokat szintén betérjesztette Kossuth. A kereskedelmi miniszter benyújtotta még a zombor-salánkai vasutáról szóló törvényjavaslatot.

Buza Barna az állandó igazolási bizottság elnöke jelentést tesz a nemrég megválasztott Rohonczy Lőrinc mandátumáról, melyet a bizottság rendben talált.

Hencz Károly lemondása folytán megüresedett jegyzői tisztségre választottak ezután új embert. Jegyzővé nagy többséggel *Szmrecsányi György* néppárti képviselőt választották meg.

Mezey Lajos az állandó igazoló bizottság tagja leteszi az esküt.

Következik

a költségvetés folytatólagos tárgyalása.

Szappanos István szól elsőnek. Kilépett ugymond a pártból, mert nem fért a párt viselkedése az ő magyar begyébe. Azóta aztán az újságok engem afféle tehetetlen öreg embernek festettek meg. Ugy jönnek most én rám a haragosok, mint a holló a zsirosfázékra.

Egy hang: Talán Holló Lajos.

Szappanos István: Nem a kérem. Ez csak közmondás. Ezt a nemzetet nagy sérelmek érték amelyek most sem orvosoltattak.

Most nemcsak saját személyem szerint beszéltek, hanem egy kisszámú lelkes párt szerint

is, amely itt ül a hátam mögött. (A szónok hátra néz, hogy végigmutasson pártja tagjain és nincs ott senki. Derűtség támad.) A nemzetiségekkel mi sohasem cimboráltunk. Jobb ha velünk tartanak, mert hogy ha Ausztria felé pislognak; atfelé az Ausztria felé, amely nincs, amely csak fékezi.

Amikor az elnöki széket azon a szép tavaszi napon elfoglalhattam, úgy éreztem magam, mint Mózes, aki megmutathatom nemzetemnek a szebb tájat, a szebb jövőt. Azt hittem, hogy a sivár negyven év után, most miután a függetlenségi párt került többségre, megcsinálhatjuk a független Magyarországot.

Markos Gyula: Második Lengyel Zoltán. (Nagy zaj.)

Szappanos István: Az általános választói jogtól várnak mindent. Nem merem kimondani a véleményemet.

Kiáltások: A balpárt véleményét?!

— No csak halljuk!

Molnár Jenő: A nőkérdésről már tegnap megmondotta Simkó József a függetlenségi párt véleményét. (Derűtség.)

Kállóssy József: Csakhogy Simkó nem a mi elnökünk.

Szappanos István: Látom, hogy integet felém Simkó. Hát megmondom neki a véleményemet a nőkérdésről. A nőt természetesen rendeltetési helyzetéből nem szabad kimozdítani. (Általános nagy derűtség.) Keveslem a függetlenségi miniszterek számát. Aztán így folytatja: Irtam itt valami számárságot össze, hogy mondok majd bele-bele pislantok beszéd közbe. De nem ment a fejembe. (Derűtség.) Most már hát befejezem. A költségvetést el nem fogadom. (A balpárt tapsol és üdvözlö Szappanos.)

Az elnök öt perc szünetet ad.

Batthyányi Tivadar gróf: Szappanos Istvánnak felel. A függetlenségi pártot nem érheti

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A magyar földön.

III.

A cigányok.

Esténként találkoztam B.-vel a kávéházban. A nagyterem gazdagon, de izléstelenül van diszítve, rendszeren tele vendégekkel, kik szorgalmasan üritgetik a kőbányai sörös üvegeket. Egy pincér közeledik felénk és kérdi, hogy mit kívánok, én azonban nem értem a kemény hangzású szavakat.

— Sprechen sie deutsch? — kérdezem tőle.

Ekkor B. urban polgártársára ismerve s valószínűleg az ő kedvéért hallatlan megvetés hangján válaszolja:

— Ja, das auch!

Egy cigánybanda rákezdi Strauss walzerját rendkívüli szenvedéllyel. A bandát körülbelül egy tucat zenész képezi, feje a hegedűsölo, van azután még 3—4 más hegedűs, egy klarinétos, kis és nagy bőgős és még egy huros hangszer, melyből két vattával betekert pálcika segítségével csalja ki a zenész a csengő-bongó hangokat. Olyan zongora-féle ez, melynek nincsenek billentyűi. A primás (violon solo) a zenekar lelke, ez viszi a szót szünet nélkül, a többi csak kíséret. De minő kíséret! Mindent kívülről játszanak, sokszor olyan dalt is, melyet csak a primás ismer, de finom hallásuk rögtön ellesi és csodalatraméltó összhanggal változtatják a tempót, ritmust, az ember azt hiszi, hogy a sirénákat hallja. Műsoruk fölkarolja a régi és modern, bécsi és párisi darabokat, opera-

részleteket, de főleg a magyar népdalokat, melyeket valami különös szenvedéllyel játszanak. A magyarnak nemzeti zenéje igazán megérdemli, hogy a külföld is megismerje. Rendszeren két részből áll. Az első egy népdal, mely a változat dacára is mindig ugyanazon jellegű, rendszeren lassu, mélabus, nem mértékes, de nagyon ritmikus, mondatai rövidke s hosszan, orgonaszzerűleg végződnek. Egyszerű és mégis rendkívül gazdag, harmonikus változatokban e dal. A második rész egy gyors táncnak, a csárdásnak, gyors ritmusában mozog, magával ragadja az egész bandát. A hegedű legmagasabb és legvékonyabb hangjai közé fantasztikus arabeszkként érdekes hangzatossággal vegyül a zongoraszerű hangszernek (piano) zengése.

Emez, előttünk idegen összhangban érvényesül a népdal és benne a magyar lélek, harcias, szenvedélyes a legtöbbször fogig és melankólikus. Majd a csaták zaja, majd a vérengzés süvöltése, majd a csataparipák dübörgése hangzik föl benne. Máskor meg a szerelemtől feldúlt lélek keserve, vagy a szerelmesek párbeszéde, vagy a forró gyűlölet hangja szól belől. Minden este 30—40 kávéházban hallható e zenekar, némelyike igazi művész és társulata rendkívül fegyelmezett, engedelmes egész a szolgaságig. Láttam egy primást (chef), ki egyik társának, ki egy-két hangot hamisan játszott, arcába köpött, anélkül, hogy az áldozat egy keserű mosolytól egyébbel válaszolt volna, vagy a megkezdett darab csak egy percre is fönnakadt volna.

B. ur meghívott egy cigányprimás temetésére is. Jöjjön el, mondá, ez szép látvány lesz. Elmentem, a gyászmenet felénk közeledett egy remek gyászindulóval, melyet egy 200 tag-

ból álló zenekar játszott. Ezek Budapest cigányai voltak, kik elhunyt társukat kísérték utolsó útján. Mikor a halottaskocsi elhaladt mellettem, nem titkolhattam el mély megilletődésemet, megpillantván a koporsón az elhunyt cigány hegedűjét és tört vonóját a virágok között. Ezek az emberek igazán gyászolnak, mondom B. urnak.

— Én is úgy hiszem — válaszolá ő — igazán érzik, hogy testvérek és tényleg elég közeli rokonok, mert a kisszámú törzs sohasem olvad bele azon népfajba, kik között laknak. Ezek már magyarosodott cigányok, aránylag gadagok, tisztességesen járnak. Hanem menjen csak a vidékre, majd lát rongyokba öltözött családokat, kik kóborolnak, koldulnak és rablásból élnek.

— És megtürik őket?

— Hogy megtüriük-e, sőt szeretjük. Gazságaikból igen kevés kerül törvény elé, sőt még katonai szolgálatot sem végeznek.

— És mi az oka e türelemnek?

— Mert ő bennük él multunk lelke. A törzsünk újjászületik dalaikban, melyek a miénk is, ők teljesen megértik e mi érzelmeinket gyűlöletünket, vágyainkat és ábrándjainkat. Ezért szeretjük őket.

IV.

Horvátország felé. És a magyar tapintat.

Sajnálkozás nélkül hagyom el Budapestet. Utamban összegezem emlékeimet. Csak kettő kedves: a Duna és a cigányok.

M.-ben megállok, innét vicinális vezet Dél-Magyarország azon zugába, hol egy bányamérnök lakik, kihez ajánlóleveleim vannak. M.-ben egy pályáról találkoztam, ki igen szépen beszél németül.

vád. A miniszterek csak kötelességből járnak fel Bécsbe.

Egy hang: Miért van ma Wekerle Bécsben?

Batthyányi: Hogy képviselje ott az alkotmányos magyar nemzetet. De ott van azért is, hogy a szeszadóról szóló törvény módosításait megbeszélje. Nincs joga senkinek megvádolni azzal, hogy elhagytuk a függetlenségi zászlót. Mi ma is kitarunk a zászló mellett. Ennek az ellenkezőjét senki sem tudja megvádolni, azt a sok valótlanosságot, mit rólunk mondtak, egy kötetbe gyűjtve ki akartam adni. De azok oly undok hazudozások voltak, hogy lemondtam ezek kiadásáról. Nem akartam vele a magyar közvéleményt megmélyezni. A kormány a rövid két év alatt annyit tett a kisemberekért, amennyit eddig egy kormány sem. (Helyeslés.) Ezer és ezer családot segítettünk fel a fizetésjavításokkal. (Tetszés.) A szociálistáknak az ő támadásaikért jutalmul megcsináltuk nekik az általános betegsegélyző egyesületet a paritás elvén.

Szatmáry Mór: Elég baj!

Gróf Batthyányi: Nem baj. En apellálok a szociálisták méltányosságára. Azt hiszem, nem fogok csalódnai. Mutasson a nemzetiségi párt, amely a szociálistákat támogatja, ilyen tevékeny kormányt.

Maniu Gyula: Nem támogattuk soha. (Zaj.)

Kiáltások: Mindig cimboráltak!

Gróf Batthyányi: Szapponosnak is el kell ismerni, hogy e téren sokat tettünk.

Szapponos István: Nem a belügyekre értem.

Gróf Batthyányi: Hát akkor Szapponos is elismeri, hogy tettünk valamit. Már ezért is érdemes ezt a kormányt támogatni. (Ugy van!)

Lengyel Zoltán többször közbeszól.

Az elnök: Figyelmezteti Lengyelt ne zavarja a szóokat.

Gróf Batthyányi: A népnek szüksége van

arra, hogy még az aratás előtt néhány jó törvényt hozzunk számára. Ezért kérem a kormányt, hogy adjon alkalmat nekünk arra, hogy minél többet és részletesebben foglalkozhassunk a kérdésekkel. Erre csak több, hosszabb munka idővel van mód. (Helyeslés.) Az általános választói jogról beszél. Ezt megcsináljuk, de nem mint sokan hiszik tetszőbb parancsra. (Helyeslés.) Miért nincsenek mellettünk azok, a kik ugyanezt akarják.

Kiáltások a nemzetiségi padokról? Miért nem csinálták már meg eddig. (Zaj.)

Gróf Batthyányi: Az alkotmányos életet kellett helyre állítanunk. (Helyeslés.) Ki csinálta volna ezt meg, ha nem mi.

Maniu Gyula: Minek vállaltak kormányt? (Zaj.)

Gróf Batthyányi: Csodálom, hogy ilyen okos ember ilyeneket állít. Híve a progresszív adónak. Neveket lehetne itt mondani, a kik nagy vagyonok urai és mégis nevetségesen kis adót fizetnek. Es ezek folytatnak a reform ellen akciót. Hát hozzon minket zavarba. (Ugy van.) A népnek a reform jót fog tenni. Nem is küzd ellene. (Ugy van.) A lakásbizérián is segítenünk kell. Szerintem erre csak egy mód van. Sok új ház építése; ehhez azonban tökére van szükség. — Sok kárt tesznek a folytonos sztrájkok is. (Ugy van.) A szociálisták szekatúrójakkal lelohasztják a vállalkozók kedvét. A végrehajtási törvény reformja is sokat lendítene a szegényebb osztály lakás viszonyain. E téren az igazságügyminiszter van hivatalba sokat lendíteni. A fővárosi törvényt revideálni kell, még mielőtt az állami támogatást megadjuk. (Helyeslés.) A fővárosnál el kell törölni a virilizmust.

Maniu Gyula: A vidéken is.

Gróf Batthyányi: A fővárosnál kezdjék meg. (Helyeslés.)

Batthyányi gróf az ülést kibeszélte. Beszédében a nemzetiségi kérdéssel foglalkozott. Az ülés délután 2 órakor véget ért.

A Szent-István-Társulat közgyűlése.

Budapest, május 7.

A gyűlés megnyitását mise előzte meg, melyet báró *Hornig* Károly veszprémi püspök tartott.

A közgyűlésen jelen voltak: Városi Gyula dr kalocsai érsek, Kohl Medár püspök dr, gróf Zichy Aladár miniszter, Vajda Odön zirczi apát, báró Förszter Gyula, gróf Apponyi Rezső, dr Timon Akos, Váradi Lipót Arpad c. püspök, gróf Majláth Géza orsz. képvis., Kaiser Károly apát-plebános stb.

Az elnöki emelvényt báró *Hornig* Károly egyházi, *Zichy* Nándor tárnokmester, dr *Giszwein* Sándor orsz. képvis. egyh. alelnök, dr *Balogh* Sándor lovag és *Erdősi* Károly igazgató foglalták el.

Dr *Hornig* Károly püspök magas szárnyalású elnöki megnyitó beszédet mondott, majd *Giszwein* Sándor terjesztette elő elnöki beszédét. *Erdősi* Károly igazgató jelentést tett a lefolyt esztendő sokirányú és intenzív működéséről, amelyből kiemeljük a következőket:

Erdősi Károly igazgató jelentésében részletesen beszámolt a Szent-István-Társulat s a társulattól kapcsolatos nyomdai és könyvkiadó részvénytársulatok múlt esztendei életéről.

Rendes tagjainak elsősorban a Katholikus Szemlélet küldi a Szent-István-Társulat. A dr Mihályfi Akos egyetemi nyilvános rendes tanár szerkesztésében megjelenő folyóirat ma a legértelmesebb magyar revue-k közé tartozik.

A szemlén kívül újabban jeles hitvédelmi műveket ad tagjainak tagilletményképpen a Szent-István-Társulat. A múlt évben kezdte meg ezeknek kiadását s mindjárt az első esztendő alig sejtett eredménnyel végződött. A kis kék könyvecskék szenzációi lettek a ma-

- Német ön? — kérdeztem tőle.
- Igen — hangzik a válasz.
- Es jól érzi magát itt a magyarok között?
- Nem, de élni kell.
- Vannak gyermekei?
- Három.
- Otthon tanítja őket?
- Nem, a községi iskolába járnak.
- De hisz az magyar!
- Nos igen.
- Es megértik a gyermekek a mit tanulnak?

— Oh igen uram, annyira megértik, hogy a németet elfelejtik mellette. A legidősebb, a ki tizenkétéves, már nem érti anyját. Az iskolában megbüntetik, ha németül beszél; helyet ígértek neki a vasutnál, ha honpolgárosítjuk, én akarnám, de a feleségem azt tartja, hogy akkor elveszti fiát, mert ezek a magyarok meg tudják őrizni, amit szereztek.

Tovább megyek azon az uton, mely a magyarosításon épült, a szegény asszony könyekre fakad, mintha reményét viinném el, megsejtette, hogy vele érzek.

Megérkezem mérnökömhöz, ki a mint a fogadtatás mutatja, ép oly rátartós, mint a többi magyar. Együtt reggelizünk a vendéglőben, itt is mint mindenütt, meglepő a polgárok műveletlensége. Mind a két könyökükkel az asztalra támaszkodva, zajos hörpöntéssel eszik a paprikától, e nemzeti borstól vörös levesüket, késsel nyalogatják a mártást.

Az estét is kénytelen voltam vele tölteni... Nagyon szívesen beszélt a németek 1866—70. diadalairól s nem röstelte szemembe vágni e kegyetlen s igazságtalan szöveget:

— Mindenki tudja, hogy önök az 1870-iki vereséget csakis tisztjeik felegyelmességének köszönhetik.

Erre nem volt mit válaszolnom, az első vonattal elutaztam, álmodozva azon népről, mely nem gyűlöl és amely tudja, mit jelent ez az egyszerű szó: tapintat.

V.

Zágráb.

Itt, Horvátország fővárosában, még magyar földön vagyok, de csak látszólag, valóban szláv föld ez, tanuskodik róla még a gyufadoboz felirata is: «Isten és a horvátok». Mellette a horvát lobogó, nem a magyar. Zágrábnak 40.000 lakosa és igen szép gótikus székesegyháza van. Eredeti a népviselet, mely a színészen is hű maradt a régi szokásokhoz... Eredetiség és civilizáció mosolyognak egymásra lépten-nyomon a városban.¹

Mikor M. ur, volt képviselő, megismeri érzelmeimet a magyarok iránt, ő is bizalmasan elmondja, hogy mi mindent túrt, mennyit szenvedett gögös hűbéruraitól politikai szereplése idején. Nem sorolhatok itt mindent fel, mert sok nagyon is egyéni dolog, csak az általános kérdésekről szólok.

— Sorsunk 1867-ben dőlt el — mondá. — Ez volt a szerencsétlen kelet, mikor a többség kényszere, egyesek gyávasága, mások politikai megfontolatlansága odavetettek bennünket a magyaroknak zsákmányul. Azóta Szerbia és Horvátország között fölmerült vallási egyenlenségtől is megszólva nem tehetünk semmit, olyanok vagyunk, mint a saját oktalansága tolytán ketrecbe került oroszlan. Vergődünk, ez történetünk egy szóban.

— Nincs rá eszköz, hogy törvényes területükön harcot kezdjenek?

— A Magyarországgal kötött szövetség, a «Nagoda» értelmében, ez elvitázhatalan; de

mit tegyünk ezen hatalom ellen, mely ránk erőszakolt egy a saját ügyének kedvező kormányzót, a ki megint oly választási szokásokat hozott be ide a horvát földre, hogy bennünket csak oly követek képviselhetnek, kiket Magyarország elfogad.

— Tehát ez a választási kényszer?

— A választási jogot csak bizonyos kapacitások bírják, a horvát parasztnak nincs meg, de a magyar tisztviselőknak megvan. Azután a választókerület székhelyére kell menni nyilvános szavazásra s ha egy csapat választóról tudják, hogy a kormány iránt ellenséges indulat, a kormány barátai száz eszközt találnak, hogy őket a választásra törvényesen meghatározott idő lefolyásáig tenntartóztassák. Így azután 40 képviselőnk közül 30 azon politikát támogatja, mely bennünket megöl.

— S nem tiltakoznak ilyesmi ellen a sajátóban?

— Ön megfélekedzik a cenzuráról, önöknél ilyesmi nem is létezik. A kormányzó fölülvizsgálja Zágrábnak hazafas lapját, az «Obzor» minden számát és kényekedve szerint kihuzgálja belőle a neki nem tetsző mondatokat és cikkeket.

Elhagyom Zágrábot, teljesen fölvilágosodva a magyarok liberáliszmusa és a magyarosítás szelidsége felől. Örömmel lépek a Fiume és az Adria felé vezető utra, megérkezem a nagy tenger mellé, melynek egyik öblében fekszik az a kis kikötő, melyet oly nagyoknak mondanak Magyarországnak. Olaszul beszélnek körülöttem, a dallamos nyelv legalább szétosztatja a rossz emlékeket s én harag és sajnálkozás nélkül távozom Trieszt felé.

Netterlé Domonkos.

gyar könyvpiacnak, Prohászka Ottokár székesfehérvári püspöknek és Gieswein Sándornak, társulatunk alelnökének könyve ezer meg ezer embert ejtettek gondolkodóba, ragadták magukkal s hódították meg a keresztény világnézetnek.

A múlt év azonnal népszerűvé vált kis nyolcadretű köteteinek formájában kiadja dr. Jehlicska Ferencnek Társadalmi kérdés és etika, dr. Notter Antalnak A szabadakarat és Schermann Egyed főiskolai tanárnak Az egyházi könyvtárolalom című munkáját.

A rendes tagsági illetményeknél nem kevésbé fontos szolgáltatásokat végeznek a kath. öntudat ébresztésében és fenntartásában a Szent-István-Társulat pártoló tagságának jutalékai.

Ma már a pártoló tagok száma 15.955, a múlt évinél tehát 4730-al nagyobb.

A naptáron kívül adandó Szentek élete, Uj kis tükör és Kis gazda tanácsadója nem csak a régi tagokat fogják kielégíteni, hanem százával szerzik majd az új pártolókat is e derék intézménynek.

Pezsgő irodalmi élet folyt a Szent-István-Társulat tudományos és irodalmi osztályában is.

Kiadványai közül a felolvasó ülések közleményei értékes adalékai a magyar tudományosságnak, nagy kiadványa: az Egyháztörténelmi emlékek pedig — melyből múlt évben jelent meg a III. kötet — megbecsülhetetlen adattára a magyar egyházi és köztörténelemnek. Az osztály tagjai közül dr. Csernoch János csanádi püspök lett a Magyar Tudományos Akadémia minap megejtett választásain is a Tud. Irod. Osztály tagjai közül Békefi Remiget rendes, Platz Bonifácot és Aldásy Antalt pedig levelező tagoknak választották.

A nyomdai részvénytársulat üzletéve — a mint az igazgatói jelentés hirdeti — ezidén szép anyagi sikerrel záródott. Foglalkoztatott a nyomdai vállalat 337 személyt, kik közül az irodában dolgozik 12, a könyvkötőben 88, magában a nyomdában 232, segédszemélyzetként pedig 5. Két napilapon (>Alkotmány< és >Uj Lap<) kívül 42 hetilap és folyóirat, a társulat kiadványai s 2753 tételben szereplő idegen rendelés készült a nyomdában, mely mindezt jelentékenyebb új befektetés nélkül tudta előállítani.

A könyvkiadó részvénytársulat fő gondját a múlt évben is a tankönyvek kiadására fordította.

Uj munkákkal gyarapította az elemi és polgári iskolák, valamint a gimnáziumok és a tanítóképzők részére már eddig is kiadott könyvek gazdag sorozatát, az ifjúsági iratokat, népirkákát és a Családi Regénytárt is.

A zárszámadások és az 1908. évi költségvetés megállapítása után az igazgatói választmányt a következő új tagokkal egészítették ki: Dr. Zboray Miklós képviselő, dr. Valtere Gyula szemináriumi rector, Szentiványi Károly és dr. Pacséri Károly tanfelügyelő. A közgyűlés gróf Zichy Nándor szavaival ért véget fél 12 órakor.

Utána a Révész Szent Ferenc egyesület tartotta közgyűlését, Gróf Zichy Nándor elnöke alatt, a szegény házasulók fölsegélyezése érdekében, melyen Faskovics Béla terjesztette elő az évi jelentését. A múlt évben 710 pártesketett és 1812 gyermeket törvényesített.

Városi közügyek.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város közigazgatási szakbizottsága tegnap, csütörtökön délután tartotta rendes havi ülését, amelyen szokatlanul sok ügy került elbírálás alá.

A főispán távollétében Rimler Károly polgármester elnököl s jelen voltak: Bördé Fe-

renc főjegyző, Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, Varró Domokos kir. főmérnök, Vasady Lajos kir. tanfelügyelő, dr. Baróthy Pál kir. ügyész, dr. Thury László városi főügyész, dr. Baróthy Akos városi főorvos, dr. Hoványi Géza, Mezey Mihály, dr. Kónrad Márk és Cseresnyés Béla jegyző.

Az ülés megnyitása után dr. Cseresnyés Béla előterjesztette a polgármester jelentését a közigazgatás április havi állapotáról. A jelentésből közöljük az érdekesebb adatokat a következőkben:

A közegészségügyi állapot április hónap általában elég jó volt; a március havi állapothoz viszonyítva azonban kedvezőlenebbnek mutatkozik, amennyiben a légzőszervek bántalmi, valamint a hevenyfertőző betegségek között a kanyarok szaporodott és négy esetben okozott halált.

A Sztaroveszky-gyermekkorházba 225 bejáró és 61 fekvő, a Szent László-járványkorházban pedig 20 beteg volt gyógykezelés alatt.

Született 80 fiú, 80 leány, összesen 160 gyermek.

Elhalt 76 nő, 76 férfi, összesen 141 egyén. A szaporodás általában 19. Városrészek szerint elhalt: Ujvárosban 29, Olasziban 19, Váralja-Velence-Csillagvárosban 24, a kórházakban 69.

Hét éven alóli gyermek 42 halt el. Szegény beteg 579 gyógykezelést az orsz. betegápolási alap terhére. Gyermekvédelmi gondozásban 477 gyermek részesült.

Az állategészségügyi állapot jó volt.

A közbiztonsági állapot áprilisban kielégítő volt.

Lopás 64, sikkasztás 9, csalás 3, zsarolás 3, súlyos testi sértés 6, könnyű testi sértés 14, magánosok elleni erőszak 2 és hatóság elleni erőszak 1 esetben volt bejelentve. A nyomozás 63 esetben sikeres, 38 esetben sikertelen volt.

Nyomozás teljesített a kir. ügyészség elrendelésére 51, más hatóságok megkeresésére 71 esetben.

Letartóztatva volt 90 egyén, akik közül az illetékes bírósághoz átkisérített 13, eltoloncoltatott 77. Kihágási feljelentés 181 esetben történt.

Külföldre szóló utlevél 6 lett kiadva; 5 Európába, 1 Amerikába.

Áprilban 1 öngyilkosság történt.

A közadók ápril havi bevételi eredménye 9978 kor. 99 fillérrel kevesebb volt, mint a múlt év megfelelő időszakában. Befolyt:

Kincstári adóban	55016 K 88 f.
kamatban	2280 > 17 >
Betegápolási adóban	2340 > 65 >
kamatban	55 > 49 >
Hadmentességi díjakban	467 > 88 >
kamatban	23 > 85 >
Iparkamarai illeték	1303 > 52 >
Allami óvodaadó	205 > 42 >
Cselédpénztári díjban	32 > 40 >

mely összegek a királyi adóhivatalba szállították át.

Városi adóban	21039 K 02 f.
Vizdíjakban	4708 > 32 >
Utadóban	3462 > 17 >
kamatban	48 > 98 >

folyt be. A behajtás folyamatban van.

A polgármester jelentését tudomásul vették.

A kir. tanfelügyelő előterjesztette az állami óvodák felügyelőbizottsága egyik előkelő hölgy tagjának panaszát, amely szerint az V. sz. óvodát midőn kiküldetése alapján meglátogatta, az óvónő vele szemben durva eljárást engedett meg magának s ezzel megsértette. Az illető urinő a magáról megfélekedzett óvónő eljárásával szemben elégtételt követelt.

A kir. tanfelügyelő indítványozta, hogy Kopperl Gizella óvónő ellen a fegyelmi vizsgálatot rendelje el a közigazgatási bizottság.

A tanfelügyelő indítványára a bizottság elrendelte a fegyelmi vizsgálatot.

Bodnár János közs. iskolai tanító fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen, mivel a >Népmivélés< című lapban egy közlemény jelent meg a tanítóegyletben állítólag előfordult rendtelenség-

ről, amely által Bodnár János magát érintve érezte.

A tanfelügyelő a fegyelmi eljárás elrendelését nem javasolja, mert az Bodoárt tanítói minőségében nem érinti s így jogalap nincs a fegyelmi. Azonban javasolja, hogy a polgármester törvényes jogánál fogva vizsgálja meg a tanító egyet előbbi működését.

A tanfelügyelő javaslatát elfogadták.

Több fűszerkereskedőnél a rendőrség mintákat vett az elárúsításra szánt paprika, bors, fahéj stb. fűszerekből s ezekre a debreceni vegy és tápszervizsgáló állomás kimondta, hogy hamisítottak. Első és másodtokban a hatóság részben élelmiszerhamisítás, részben pedig hamisított élelmicikkek forgalombahozataláért megbüntette őket.

22 ilyen kereskedőre nézve az eljárás elévült, mert a vegyvizsgáló állomás csak hat hónap után adta meg szakvéleményét, a rendőrség pedig a szakvéleményt nem sürgette meg.

A közigazgatási bizottság ezekkel szemben elévülés címén megszüntette az eljárást, azonban a rendőrhatalóság mulasztásáról a polgármesternek, a vegyvizsgáló állomás mulasztásáról pedig a földmivelési miniszternek jelentést tesz.

Hat más kereskedőnek szintén ilyen dolog miatt hozott büntetés elleni felebbezését elutasította a közig. bizottság.

Cháráz helyesebben Harach Mór Debrecenből uszora miatt kitiltott ékszer-ügynök itteni letelepedését nem engedte meg a hatóság. A különben sem magyar honos ismeretlen származású egyén azonban ez ellen felebbezett, mert most már Nagyváradot akarja boldogítani a közigazgatási bizottság azonban a felebbezést elutasította.

Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

Egy városi tisztviselő balesete.

Tegnap késő délután gyorsan terjedt el a városban a híre annak a sajnálatos szerencsétlenségnek, amelynél a város egyik derék tisztviselője súlyosan megsérült s amely könnyen végzetes lehetett volna több ember életére.

Tegnap délután 5 óra felé dr. Hoványi Géza, mint a városi villamosmű felügyelőbizottságának tagja, továbbá Szücs Géza tb. főszámvevő és Felinek Géza tb. alszámvevő a város fogatán kihajtottak a városi villamos telepre, hogy a telepen a számadások szokásos vizsgálatát megtartsák.

Tudvalevőleg a városi vasut teherforgalomra berendezett vágánya közvetlen a villamos telep kapuja előtt húzódik el s itt járnak a város vasut telepére be s a gyár-utcai vágányokra ki a vasut tehervonatai.

Eppen egy ilyen vonatot vitt a vasu. egyik régi kis gőzgépjé a kapu előtt, amitől a város két fekete lova megbokrosodott s gyors iramodással röpítette a kocsit a bennülőkkel együtt az ott levő vársánc felé.

Borzalom fogott el mindenkit, akik látták, mint rohan a két megriadt ló egyenesen a sáncárokra, amelynek alig néhány centiméternyi partján ha keresztül törnek a lovak, magukkal rántják a kocsit a bennülőkkel együtt a mély sáncárokba,

A kocsis hatalmas erővel igyekezett viszatartani a lovakat, nehogy az irtóztató katasztrófa bekövetkezzék.

Teljesen érthető, hogy a kocsiban ülők az életüket tenyegető veszély láttára megrémültek.

Felinek Géza, mint értesülünk, szerencsésen kiugrott az elragadt kocsiból s minden veszélytől megszabadult.

Szilcs Géza 1b. főszámvéző szintén kiugrott, de oly szerencsétlenül, hogy a lába a felső lábcsőzárán ketté tört. Ugyanis mikor kiugrott, a kocsi egy cölöphöz vágódott s az ő lába a kocsi és a cölöp közé került.

A lovakat sikerült megtékezni s így dr. Hoványi Géza, aki benmaradt a kocsiiban, szerencsésen, minden baj nélkül megszabadult.

A szerencsétlenül járt Szilcs Géza elterült a földön, ahonnan csakhamar felemelték.

A súlyosan sérült tisztviselőt azonnal be szállították a gyermekkórházba, ahol dr. Rácz Miksa gyógykezelés alá vette s az eltört lábakra gipszkötést alkalmazott. A mentők ezután haza szállították lakására megrémült családjához.

Allapota súlyos s gyógyulása hosszabb időt vesz igénybe.

A szerencsétlenség városszerte mély részvétet keltett a köztisztviselőben álló tisztviselő iránt.

UJDONSÁGOK.

* Automobil-közlekedés a megyében.

A megye területét mindinkább behálózó vasuti utvonalak kezdenek olyan haladást tenni, melyek a szekérrel való közlekedést kiszorítják. A vasutak nagy fejlődése dacára is a szomszédos Arad megyében most Rozdonyi Sándor vezetése alatt automobil-gyár fog létesülni. Az új gyár olyan automobiloikat is fog gyártani, melyek az állami és megyei utakon a községek között fogják lebonyolítani a forgalmat s ezt a gyár vezetése alatt fogják eszközölni. Az automobiloik nemcsak Arad-, hanem a szomszédos megyékben is szerepelni fognak. Evégből Rozdonyi most kérelmet intézett Biharmegye alispánjához, hogy ismertesse vele a megye uthálózatát. Az automobil-vállalat aligha fog eredménynyel jární Biharban.

* **Eltűnt gimnáziumi tanuló.** Arad megye Kerülő község tanítójának Urszój Istvánnak fiát a belényesi gimnáziumba adták, hogy ott végezze tanulmányait. A fiu nem igen vált be az iskolába s állandóan a megszökésen törte a fejét. A múlt hó folyamán, mikor melegebb napok kezdtek lenni, a fiu egyszerre eltűnt Belényesből. Az eltűnésről értesítették a fiu szüleit, akik megindították a kutatást azonban nagyon kevés eredménynyel. Először Pece-szőlősen jöttek nyomára a szökevénynek, aki ott egy gazdálkodóhoz állított be. Itt elmondta, hogy neki nincsenek szülei s hogy egy nagyménje volt csupán, aki eddig nevelte, azonban most ez is meghalt és ő a nyomornak a koldulásnak van kitéve. Azonban nem akarja tétlenségben tölteni a napot, azért az az elhatározása, hogy gazdasági cselédnek áll be. Az árva (?) gyermeket pár napig tartották is, azonban ez alatt kiderült hazugsága és értesítették szüleit. Mire azonban a szülők megérkeztek a fiu eltűnt. Most a hatóság körözi a kalandos hajlamu fiut.

* **A nadrágos primadonna Nagyváradon.** Megirtuk a multkorában, hogy Tenke környékén Thalia papjainak egy vándor foszlánya vendégzereplést akart rendezni s a község házában be is állított két-három bizarr fantasztikus ruhájú jövevény az előadás megtarthatásához szükséges engedélyért. Az előjáróság közelebből kezdett érdeklődni a különös trupp iránt s akkor kiderült, hogy a társulat szócsöve, egy torzonborz hajú mű-

vész: nő, még pedig férfiruhában. Az érdekes, a női divat reformátorának fölcsapott hölgy a tegnapi nap folyamán városunkat tisztelte meg b. látogatásával. A pályaudvaron, hajadon fővel, a háta közepéig leérő borzos hajjal, férfiruhában sétált egy ideig, aztán felült a Kolozsvár felé induló vonatra — jegy nélkül. Mikor innen kiexpediálták, az utcákon kószált óriási csödületet vonva maga után, míg aztán a rendőrség vette oltalmába a szenzáció éhes publikum kíváncsi tekintetei előtt.

* **A bankkamatláb leszállítása.** Lapunk tegnapi számában jeleztük, hogy az osztrák-magyar bank a kamatlábat le fogja szállítani. Ez ma meg is történt. Az osztrák-magyar bank főtanácsa ma délelőtt Bilinszky lovag kormányzó elnöklése alatt a bankkamatlábnak fél százalékkal való leszállítását határozta el. Mától, azaz május 8-ától kezdve váltók, varrensek és értékpapírok számításánál 4 százalékos, államjradékok, sóbányajegyek, magyar kincstári jegyek és bankzáloglevelekre való kölcsönöknél 4 és fél százalékos és más értékpapírokra való kölcsönöknél 5 százalékos kamatláb lép érvénybe.

* **Kirándulás Révre.** Az Erdélyi Kárpát-Egyesület révi fiókja a kiránduló közönség szives figyelmébe ajánlja, hogy a felügyelete alatt álló Révi-Zichy barlangi vendéglő f. évi május 1-én megnyitott s a megfelelő jó ellátásról és kiszolgálásról ez évben is Dolgos Ignác jóhirű vendéglős gondoskodik.

* **Az Astra Beélben.** Beéli tudósítónk telefonálja, hogy az Astra vasárnap Beélben előadást fog tartani. Az előadás Beél és vidékének román ajku polgárai előtt fog megtartatni. Lázár Aurél dr. nagyváradi ügyvéd lesz az előadó, aki az alkoholizmusról és a munkás viszonyok szanálásáról fog felolvasni.

* **Nagyszerű új műsor a moziban.** Ma, pénteken eseményeszerű új műsort mutat be az Edison-színház, amely iránt nemcsak a közönség, de az iskolák rokonszenve is tüntően nyilvánul meg. Tegnapi is több iskola növendékei látogatták az Edison-színház délutáni előadását. Természetes is, hogy az iskolák csak olyan mutatványokhoz vonulhatnak fel, amelyek pikantériájukkal nem rontják a közérkölcsoket, e tekintetben a mozgósínházak közül csak a szolidan vezetett s teljesen veszélytelen Edison áll a tanintézetek rendelkezésére. A mai műsor rendkívül értékes anyagot ölel fel s bohózatok, drámák, nagyszerű képei mellett találjuk Gáspár Ferenc dr. a híres magyar utazó kínai emlékeit ragyogó mozgóképekben. A gyönyörű műsort szivesen ajánljuk a közönség figyelmébe.

* **Halálozás.** Oláh József vasuti alkalmazott, élete 62-ik évében szerdán este elhalt. Az elhunytban Oláh Sándor nagyváradi lakatos édes atyját gvaszolja. Temetése ma, május hó 8-án délután 3 órakor lesz az Uri-utca 49. sz. gyászhatótól.

* **XXVI. Katonai államsorsjáték.** f. évi május 14-én tartják meg a közös katonai jótékony célokra rendezett XXVI. államsorsjáték húzását, melynek kedvező nyereseményesélyeiről (18.390 pénznyeremény 513.580 kor. összegben) már lapunk egy előbbi számában említést tettünk. Sorsjegyek á 4 korona dohánytőzsdékben, váltóüzletekben, adó és postahivatalokban stb. kaphatók.

x MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

TÁVIRATOK.

Fogadás a pápánál.

Róma, május 7. A pápa ma fogadta a bécsi Mihály arkangyal szerzetesrend

főnökét. Dr. Nagel trieszti püspök bemutatta a vezetőség tagjait a pápának, aki az osztrák, különösen pedig a bécsi agítációs bizottság működésének és megelégedésének adott kifejezést.

A pármái parasztlázadás.

Róma, május 7. A pármái parasztlázadás végéhez közeledik. A földbirtokosok szervezete az első naptól fogva erősebbnek bizonyult, mint a munkásoké. A marhaállomány biztonságban van és a mezei munkálatokat a katonaság védelme alatt zavartalanul végzik.

IRODALOM.

A Kath. Hitterjesztés Lapjainak májusi füzeté a következő érdekes tartalommal jelent meg: *Hogyan gyónik az amerikai magyar? — A piramisok földjén (folytatás) — Hithirdetők élete Japánban (folytatás.) — Hírek a missiókból: Katholicizmus és a modern Kína. Száz esztendő múlva mi lesz Japán vallása (folytatás és vége.) Dahome benszült királyának temetése. — Kegyes adományok. Képek: Egyiptom: Fum el-Bahr vizgátja a Niluson; Egyiptom: Pálmaliget; Egyiptom: A sóstavak vidékének látképe; Egyiptom; Gesen földjének mai látképe az Iszmailijah-csatorna szélével; Egyiptom: Részlet a Szezi-csatornából; Egyiptom: A Szezi csatorna és Iszmailijah kikötője; Japán: Orvosi vizsgálat; Japán: Orvosi rendelés.*

EGYESÜLETEK.

A Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet közgyűlése. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet 1808. évi május hó 31. napján délután 5 órakor az Erzsébet leányr-vaházban évi közgyűlést tart. A közgyűlés tárgysorozata: 1. Az egylet évi működését ismertető jelentés. 2. Az egylet pénztáráról szóló jelentés. 3. A választmány által fölvett rendes tagok bejelentése s azok fölvetelének jóvá-hagyása. 4. Az alapszabályoknak a női menház létesítésével szükségessé vált módosítása. 5. Elnök, két alelnök, igazgató választmány, véd-hölgyek, jegyző, pénztárnok, ellenőr és ügyvéd választása 3 évre. Nagyváradon, 1908. évi május hó 1-én. Özv. báró Gerliczy Félixné, elnök.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Három feleség.
Szombat: Három feleség.
Vasárnap délután: Nagymama.
este: Aranyvirág.

Három feleség.

Lehár legujabb darabjának távolról sincs az a tüneményes sikere, amely a Vigözvegyet kísérte. Zenéje bájos ugyan, van nem egy zeneszáma, amely nagy népszerűsége számíthat, de általában a Vigözvegyel nem mérközhetik. Ennél az önkéntelenül is kínálkozó összehasonlításnál is jobban nyomja azonban Lehár legujabb darabját a szövegje. Üres, szellemtelen próza. Erőltetett szójátékai közt kétségbeesetten hülyék akadnak. Csodálatos, hogyan lehetett ilyen gyatra szövegre olyan csinos, dallamos zenét írni.

Az előadás komoly igyekezetről, alapos összetanulásról és Kassai pompás rendezői lele-

ményességéről tanuskodott. Az összes szereplők játéka és éneke, ahol kellett, a tánca is csak dicséretet érdemel. Károlyi Leona, Kassai, Diósi Nusi, Batizfalvy Elza, Toronyi, Dési és Hajnal nyílt színen is tapsokat arattak. Kár, hogy a végnélküliségekkel biztató felvonások miatt a darab erős próbára tette a nézők türelmét.

Igazságszolgáltatás.

Izgató román tanító.

Hogy a nemzetiségi agitátorok átkos aknamunkája milyen széles hullámgörököt ver Magyarországnak már ugyszólván a szívében is, azt ékesen illusztrálta a nagyváradi kir. törvényszék büntető-bírósága előtt a tegnapi nap folyamán lezajlott tárgyalás. Az ügy előzményének a számai még az 1907. augusztus 25-iki belényesi választásig nyulnak vissza, amikor a mandátumért folytatott harcban Kardos Arpád és Lucács László álltak ellenfelekként egymással szemben. A választási küzdelem hevében mindkét párt igen sok meg nem engedett eszközöz folyamodott jelöltjük győzelmé érdekében. A Lukács-párt legvéresszajubb kortese, a segyistei tanító, Popoviciu Cornél volt. A választás előtti napon összegyűjtötte a fafu apraját-nagyját, egész lakosságát, miniegy 200—250 embert, Schwartz Sándor árendás korcsmája elé és ott a már amugy is a végletekig fanatizált, izzó kedélyállapotú embereket égő, lázas gyűlölettel izgatta a magyarság ellen.

— Kapjatok véreim kaszára, kapára, verjük ki innen a kutya, jött-ment magyar bitangokat, hiszen ez a mi országunk, cäre Rumuniászke! A rend fönntartása végett kivezényelt három csendőr képtelen volt a fanatizált, eszeveszett tömeget szétoszlásra birni, amely szembepökdöste, gyalázta őket.

Az ügy a tegnapi nap folyamán került szönyegre a nagyváradi kir. törvényszék büntető bírósága előtt, amelynek a tárgyalását dél-előtt 10 óraker nyitotta meg dr. Csulyok Béla elnök, aki mellett Ember Géza és Rottár Sándor szavazóbirák működtek közre.

A közzváltói székben Vattay alügyész szerepelt, míg a védelmet dr. Zigre Miklós látta el. A tárgyalás egész tartama alatt vádlott cinikusán védekezik és körömszakadtig tagad mindent, dacára annak, hogy a tanuk csaknem szórul-szóra egybehangzó terhelő vallomást tesznek ellene. A tárgyalás, amely különben igen elszomorító és komoly gondolkodásra méltó tényeket tárt föl a magyarországi nemzetiségek lelkiületéről és magyar ellenes érzelmeiről, bővelkedett derűs és kacagtató epizódokban.

Popp Ferenc, tárkányi cipésmester áll az elnök előtt.

Az elnök kérdésére, hogy mi keresni valója volt neki akkor elegyesten, hosszas gondolkodás után kiböki: »Ilát instálom, a kormány nevibe níztem ott szíjjel, hogy hogy állnak a 48 as akciók.« Itélethozatalra egyébként nem került sor, mert a védelem képviselője a bizonyítás kiterjesztésének a tárgyában a tanukihallgatások után jndítványt terjesztett be, amit a törvényszék hosszas tanácskozás után el is fogadott és elrendelte a védelem részéről előterjesztett új tanuk beidézését.

A dánosi bűnpörben ma hallgatták ki a második koronatanut, a tizenegy éves Lakatos Muzsát. Előbb a gyóni rablásra vonatkozólag

hallgatták ki s csak azután került a sor a dánosi rablógyilkosságra, melynek végrehajtása alatt ő a ház előtt állott őrt. A gyilkosság megtörténte után bement az ivóba, ahol a cigányoktól megtudta, hogy először a korcsmáros, aztán feleségét s leányát, végül pedig a kocsiszt ötétek meg. Utóbbinak Tuta volt a gyilkosa, akinek a leány elpusztításában is nagy része volt. A csárdát pedig Póla gyújtotta fel.

A kis fiu kihallgatását folytatni fogják.

NYILTÉR.

Dr. DEMETROVICS ELEK

— ügyvédi irodáját —

Nagy Sándor-utca 4. sz. (Fábri-féle) házba helyezte át.

— Fogorvosi —

és fogtechnikai műterem
Nagyvárad, Rákóci-ut
(Fő-utca) 22 szám.

Rendelés: d. e. 8—12-ig.
d. u. 2—6-ig.

állami és városi hivatalnokok, valamint tanítók 20 % árengedményben részesülnek, részlet fizetésre is.

Rákóci-ut 22.

Fogorvosi és fogtechnikai
műterem vezetősége.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Itta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.)

(56)

Hát a világ mit mondott eljárásához? A közömbös olasz társaság csöppet sem törődött vele; Gandry grófnő és Mma Ferguson neveték; Siegburg jellemtelenné bélyegezte és Ilsenbergh legalább is tapintatlannak mondta. Az általános vélemény az volt, hogy át kellett volna magát helyeztetnie.

Vulpini hercegnő a festő tábornokkal hosszas, s sajnálkozó konferenciákat tartott, keserű szemrehányásokat tett magának, hogy előre nem látta az ügy börderejét, sőt nem is vette kellőleg tekintetbe Sempály feltűnő udvarlását Zinka körül, mert csakis Siegburg hódolatának tulajdonított fontosságot ugyanez irányban s valódi anyai örömmel nézett elébe a jó partienak.

De Truyn egészen magánkívül volt Sem-

pály szivtelensége felett. Hogy mi volt Zinkára nézve e nehéz időben, azt csupán az tudná kellőleg megítélni, kinek oldala mellett egy mély, fájdalmas és egyszersmint lealázó bánat alatt, egy tapintatos és résztvevő barát állott. Ő volt az egyetlen, ki e gyötrelmes időben soha meg nem bántotta, még jó szándékkal sem. Amaz igazi gyöngédséggel birt, mit még a legnemesebb ember is csak hosszan tartó, nehéz bánat által tesz teljesen magáévá.

Délutánonként eljött kis leánykájával s elvitte Zinkát sétálni, mert tudta, hogy a körző most valóságos kin reá nézve. S míg a báróné kocsijának párnáin hátradölvé, a »fashion«-nal a Villa Borghesében és a Pinción kocsikázott, ez a három — s néha a tábornok negyedeknek szegődött hozzájuk, — csendes, ábrándos zárdakertekben sétálgatott, vagy nagy séta-kocsizásokat tettek a Campagnában.

Egyetlen egyszer sem sajtolt ki Truyn egy titkos könyvet a szenvedő lányka szemékről s nem egy kínos piruláson segítette tul, mit környezetének valamely meggondolatlan megjegyzése vont beesett, halavány arcára.

Egy nyomasztó tavaszi délutánon Truyn két leányával, a hogy évődve Zinkát és Gabriellát nevezni szokta és a festő-tábornokkal hosszas vándorlás után a setét és festői kis utcákon barangolt, melyek a Pantheon körül húzódnak el.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

— Délután 4 óraker. —

Budapest, május 7.

Osztrák hitelrészvény	—	—	626.25
Magyar hitelrészvény	—	—	734.75
Leszámitoló bank	—	—	403.—
Rimamurányi	—	—	509.25
Oztrák m. államvasuti részv.	—	—	644.50
Közuti vasut	—	—	528.50
Városi villamos vasut	—	—	282.50

A gabonatőzsde határidői.

— Délután 4 óraker. —

Budapest, május 7.

Buza okt.	50 kilogrammonként	11.81
Buza apr. 1908	—	8.51
Rozs apr.	—	12.57
Zab apr.	—	91.11
Tengeri máj. 1903.	—	7.32

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. május 7.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	109.25
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	92.—
Magyar koronajáradék	—	—	81.25
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	92.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	95.—
Magyar nyereség sorsjegy kölcsön	—	—	185.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	140.—
Oztrák járadék papirban	—	—	91.57.
Oztrák járadék ezüstben	—	—	96.50
Oztrák járadék aranyban	—	—	113.75
Oztrák korona járadék	—	—	29.55
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	146.—
Oztrák magyar bankrészvény	—	—	1780.—
Oztrák hitelbank-részvény	—	—	260.73
Oztrák magyar államvasuti részvény	—	—	695.50
Magyar bitelbank-részvény	—	—	633.50

Megjelentek a hernyók. Még alig kezdtek fejlődni ki a levelek, jóformán a virágok szirmai sem hullottak le, máris megjelentek a pusztító férgek, a hernyók. Beéli tudósítónk jelenti, hogy a közeli erdőkből valósgos hernyóseregek vonulnak be a község kertjeibe s ott a bő termést ígérő gyümölcsfákat ellepték.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

Új butor nagyraktár!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy saját

kárpitós, asztalos, esztergályos műhelyünket és bútortelepünket kibővítettük és azt a mai naptól kezdve

Pelleyné és Schmidt

bejegyzett cég alatt fogjuk tovább vezetni. Minden törekvésünk oda irányul, hogy a legkényesebb izlésnek is eleget tegyünk. Araink igen szolidak. Szilárd munkánk és pontos kiszolgálásunkért több oldalról már is elismerésben részesültünk. Allami hivatalnokok és katonasízt uraknak igen előnyös árt számítunk.

A n. é. vevőközönség szives pártfogását kéri

Pelleyné és Schmidt

NAGYVÁRADON, Teleky-utca 24. sz.

Versenytergályalási hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert felhatalmazás alapján a Nagyváradon építendő nyári szinkör építő munkáinak vállalati biztosítása céljából f. évi május hó 20-án d. e. 10 órakor a városi székház bizottsági termében zárt ajánlati versenytergályalást fogok tartani.

A szóban forgó munkák 78000 kor. költséggel vannak előirányozva s azok tervei, valamint a munkák végrehajtására vonatkozó pályázati feltételek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Vállalkozó ajánlatában kijelenteni tartozik: miszerint a terveket s a pályázati feltételeket ismeri s azokat magára kötelezőnek elfogadja. Vállalkozók ajánlatukhoz a vállalati összeg 5 százalékát tartoznak biztosítékképpen vagy készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban, vagy pedig a városi pénztár megfelelő letéti nyugtájában csatolni.

Az ajánlatban csak magyar állampolgár vehet részt.

A zárt borítékba helyezett és szabályszerűen lepecsételt ajánlatok legkésőbb f. évi május hó 20-nak d. u. 10 óráig hozzám nyújtandók be.

A beérkezett ajánlatok közül Nagyvárad városa szabadon választhat. Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal, ellenben Nagyvárad város közönségét csak közgyűlési jóváhagyás után kötelezi.

Nagyvárad, 1908. május hó 4 én.

Juricskay Barna
árverési küldöttségi h. elnök.

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzálogkölcsonöket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27 $\frac{1}{2}$, 32, 35, 40, 41, 44 $\frac{1}{2}$, 50 évi törlesztésre.

Kölcsönkérvényeket elfogad: **Breitenstein Frigyes, Bethlen-utca 9.**, ki egyzersmind bővebb felvilágosítást is nyújt.

Magyar királyi államvasutak.

90306—C. III. a. 908. sz.

Hirdetés.

Új személydijszabás életbe léptetése.

A Sopron-Kőszegi helyi érdekű vasut vonalán, a megnyitás napjától zónarendszerű személy- és podgyász-dijszabás lép életbe.

Ezen dijszabás a magyar királyi államvasutak dijszabáselárusító irodájában (Budapest, VI. Csengery-utca 33.) 20 fillérért kapható.

Budapest, 1908. évi április hó 25-én.

Az igazgatóság.

Közgazdasági Bank r. t.

Nagyváradon, Teleky-u. 10.

Telefon 742. Telefon 742

Hitelt nyújt váltóra, folyószámlára, értékpapírra, betáblázás mellett ingatlanokra.

Elfogad betéteket

5%

kamatozás mellett a betét napjától számítva. (Betét kamat-adót a r. t. viseli.)

Takarékosság előmozdítása céljából forgalomba hozta Selfmen-féle takarékperselyeit, melyek már is nagy népszerűségnek örvendenek. Ily perselyek 6 korona betét lefizetése ellenében a pénztárnál kaphatók.

Intézetünk elvállalta hazánk egyik legtekintélyesebb életbiztosító intézetének: a Magyar Élet és Járadék Biztosító Intézet, mint szövetkezet vezérképviselőt.

Cheque számla szám 21.261.

tisztelettel:

Közgazdasági bank részvénytársaság.

Magyar királyi államvasutak.

91353—C. III. a. 908 sz.

Hirdetés.

Új személy- és podgyász dijszabás életbe léptetése.

A Nagykároly-Somkúti helyi érdekű vasuton f. évi július hó 1-től új zónarendszerű személy- és podgyász dijszabás lép érvénybe, mely által a megnyitás napjától érvényes helyi személy- és podgyászdijszabás érvényen kívül helyeztetik.

Ezen új dijszabással a régi menetárok változatlanul fenntartása mellett a h. é. vasutra is kiterjesztik a magyar királyi államvasutak vonalain s az állami kezelés alatt álló helyi érdekű vasutakon érvényes közös személy- és podgyász-dijszabási határozmányok (I. Réisz) érvénye.

E határozmányok szerint az említett h. é. vasuton a podgyász szabadsuly az említett naptól fogva megszűnik.

Az új személydijszabás a magyar királyi államvasutak dijszabás-elárusító irodájában (Budapest, VI. Csengery utca 33) 20 fillérért kapható.

Az igazgatóság.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa *darabja 5 kor.* 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világitási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetsek ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Hatóságilag
engedélyezett!!

1858-1908

Hatóságilag
engedélyezett!!

Nagy végeladás.

Miután a cég 50 éves fennállásának jubileuma
alkalmából áruházamat a fővárosba

BUDAPESTRE

helyezem át, elhatároztam, hogy itteni óriási készletű raktáromat teljesen felosztatom és legelsőrendű minőségű áruimat az összes cikkekben minden elfogadható árban f. hó 4-étől azaz hétfőtől kezdve kiárusítom. Ha tehát bárki szükségletét a legfinomabb minőségű árukból még eddig nem letezett olcsó árban akarja beszerezni, ne mulassza el áruházamat mielőbb felkeresni. Hogy pedig nagy munkaerőmet az átköltözködé-
sig itt is állandóan foglalkoztassam, a mai naptól kezdve úgy angol costumök, mint a legizlésesebb francia toiletteket, a raktáron lévő kelmékből szintén **eddig még nem létezett olcsó árban** vállalok el, miáltal alkalmat akarok adni azon t. vevőknek is, kik tőlem még eddig ruhá-
kat nem kaptak.

Ifj. KOHN SÁMUEL

Nagyvárad, Bémer-tér.

Interurban
telefon-
szám 54.

A kolozsvári fióküzletem továbbra is változatlanul fenn fog állani, mint a budapesti főüzlet erdélyrészi fiókja. — Rendkívül ritka alkalom legelsőrendű, jó és szép árukat mesés olcsón beszerezni.

Interurban
telefon-
szám 54.